

**Рекомендація CM/Rec(2022)18
Комітету міністрів до держав-членів
щодо протидії шахрайству в освіті**

*(Прийнято Комітетом міністрів 13 липня 2022 р
на 1440-му засіданні заступників міністрів)*

Преамбула

Комітет міністрів відповідно до положень статті 15.b Статуту Ради Європи (ETS № 1),

Враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшої єдності між її членами і що ця мета може бути досягнута, зокрема, спільними діями в освітніх і культурних питаннях;

Враховуючи, що протидія шахрайству в освіті та просування етики, прозорості та доброчесності в освіті є відповідальністю органів державної влади;

Зважаючи на:

- Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод (ETS № 5) та Протокол до неї (ETS № 9), зокрема статтю 2 останнього щодо права на освіту;
- Європейську культурну конвенцію (ETS № 18);
- Європейську соціальну хартію (переглянуту) (ETS № 163);
- Конвенцію про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні (ETS № 165, Лісабонська конвенція про визнання);
- Підсумкову декларацію 24-ї сесії Постійної конференції міністрів освіти Ради Європи, яка відбулася в Гельсінкі 26 та 27 квітня 2013 р.;
- Рекомендацію CM/Rec(2007)6 Комітету міністрів державам-членам щодо суспільної відповідальності за вищу освіту та дослідження;
- CM/Rec(2012)7 Комітету міністрів державам-членам щодо відповідальності органів державної влади за академічну свободу та інституційну автономію;
- Рекомендацію CM/Rec(2012)13 Комітету міністрів державам-членам щодо забезпечення якісної освіти, зазначаючи, що етика, прозорість і доброчесність є передумовами для досягнення якості освіти;
- Рекомендацію CM/Rec(2019)9 Комітету міністрів державам-членам щодо сприяння розвитку культури етики в у педагогічній професії;
- Рекомендацію Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (ЮНЕСКО)/Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) щодо забезпечення якості транскордонної вищої освіти (2005);
- Міжнародний пакт ООН про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.);
- Рекомендацію CM/Rec(2014)7 Комітету міністрів державам-членам щодо захисту інформаторів та Рекомендацію Парламентської асамблеї 2162 (2019) «Покращення захисту інформаторів у всій Європі», а також відповідь до цієї рекомендації, прийнятої Комітетом міністрів;

Маючи на увазі розвиток сектору освіти та появу нових форм кваліфікацій, включаючи сертифікацію закладами вищої освіти, закладами професійної освіти або іншими постачальниками та галуззю;

Враховуючи, що держави-члени несуть відповідальність за організацію та зміст своїх систем освіти відповідно до національного законодавства, правил, компетенції, практики та міжнародних угод;

Враховуючи, що шахрайство в освіті існувало завжди, але розвиток нових технологій сприяв поширенню цього явища;

Враховуючи, що ці технології також можна використовувати для протидії шахрайству в освіті та сприянню етиці, прозорості та доброчесності в освіті;

Враховуючи, що шахрайство в освіті є загрозою для:

- права на якісну освіту як на національному, так і на міжнародному рівні та рівні можливості для навчання та захисту всіх громадян;
- довіри до якості, справедливості та професіоналізму освітніх систем та інституцій кожної держави-члена, а отже, до прозорості, забезпечення якості, міжнародної мобільності студентів та працевлаштування;
- економіки кожної держави-члена;
- довіри до регульованих професій, у тому числі в медичному секторі, а також до зайнятості на державній службі в кожній державі-члені;
- міжнародної репутації кожної держави-члена та довіри до її демократичної системи, національної та громадської безпеки, а також до механізмів взаємного визнання ступенів і кваліфікацій;

Переконавшись у необхідності європейської відповіді та вирішення цього явища;

Переконавшись у необхідності мати всеосяжний міжнародний інструмент щодо протидії шахрайству в освіті та просування етиці, прозорості та доброчесності в освіті,

1. Рекомендує урядам держав-членів, відповідно до визначень і дій, описаних у додатку, та з повагою до їхніх конституційних структур, національного та місцевого контексту та освітніх систем:

- i. ефективно розвивати, сприяти та заохочувати якісну освіту шляхом усунення на своїй території та, наскільки це можливо, на транснаціональному рівні, дій та діяльності, які сприяють шахрайству в освіті;
- ii. вживати необхідних заходів для захисту учнів, студентів, дослідників і персоналу на всіх рівнях освіти від організацій і осіб, які займаються маркетингом і просуванням освітніх послуг, які є шахрайством через використання Інтернету, соціальних мереж, реклами та інших засобів;
- iii. забезпечувати підтримку впровадження профілактичних та захисних заходів освітніми установами та відповідними зацікавленими сторонами в освіті та працевлаштуванні, а також культуру рівних можливостей на всіх рівнях і в усіх секторах освіти та навчання, а також у переході між цими секторами;

iv. стежити за технологічними розробками, які можуть додати до переліку дій, що є шахрайством у сфері освіти;

v. сприяти міжнародному співробітництву та взаємному навчанню в цій сфері через Платформу Ради Європи з етики, прозорості та доброчесності в освіті (ETINED);

vi. забезпечити, щоб ця рекомендація була перекладена на офіційну мову (мови) відповідних країн і широко поширена.

2. Зобов'язується переглянути виконання цієї рекомендації через п'ять років після її прийняття.

Додаток до Рекомендації CM/Rec(2022)18

1. Мета та сфера застосування

Ця рекомендація спрямована на те, щоб допомогти державам-членам протистояти шахрайству в освіті та просувати й підтримувати етику, прозорість і доброчесність в освіті, а отже, допомогти їм забезпечити право на освіту для всіх учнів.

Усі заходи, які містяться в цій рекомендації, стосуються доступу до освіти та всіх рівнів і форм освіти, від дошкільної до вищої освіти, включаючи професійну освіту та навчання на роботі, навчання впродовж життя та навчання дорослих, які надаються всіма закладами освіти, будь то державні, приватні, комерційні чи неприбуткові, фонди чи будь-яка інша визнана форма освітнього закладу.

Рекомендація підкреслює відповідальність органів державної влади та/або професійних організацій, приватних організацій і компаній за підтримку принципів етики, прозорості та доброчесності в освіті та боротьбу з шахрайством в освіті.

2. Визначення

Для цілей цього тексту нижче наведено основні терміни, що стосуються шахрайства в освіті.

«Кодекси етики» є вираженням морально-етичних цінностей і принципів, які служать для розвитку та підтримки етики освітнього процесу на всіх рівнях і в усіх аспектах. Ґрунтуючись на основних цінностях Ради Європи, вони спрямовані на розвиток демократії, прав людини та верховенства права та відображають тверду та ефективну відданість рівності, справедливості та інклюзії в освіті.

«Принципи ETINED» — це принципи та цінності, розроблені Платформою Ради Європи з питань етики, прозорості та доброчесності (ETINED) відповідно до її повноважень, засновані на концепції того, що якісна освіта буде досягнута, а шахрайство в освіті ефективно подолано, тільки якщо усі відповідні сектори суспільства повністю дотримуються набору основоположних етичних принципів як у суспільному, так і в професійному житті, спираючись при цьому на правові норми та структури. Мандат ETINED спрямований на розвиток і підтримку культури демократії та участі на основі принципів етики, прозорості та доброчесності в освіті.

«Шахрайство в освіті» — це поведінка або дії, що відбуваються у сфері освіти з метою обману та отримання несправедливої вигоди. Він включає: (i) діяльність фабрик дипломів,

фабрик акредитацій, фабрик віз, фабрик есе та банк есе, як визначено нижче; (ii) видавання себе за іншу особу шляхом повного або часткового виконання будь-якої роботи або оцінювання, необхідних як частина програми, замість зарахованого учня; (iii) незаконне або неправомірне використання автентичних документів; (iv) плагіат; (v) виробництво або використання підроблених, плагіатних або фальшивих документів; та (vi) пропозиція невизнаних або неакредитованих кваліфікацій з наміром ввести іншу особу в оману.

«Постачальники шахрайських освітніх послуг» включають фабрики акредитації, фабрики дипломів, фабрики есе, банки есе та фабрики віз, незалежно від того, чи є вони самостійними або частиною більших підприємств.

«Фабрика акредитації» — це установа чи організація (у будь-якій правовій формі), яка не визнана національними компетентними органами та не уповноважена законодавством жодної держави-члена надавати акредитацію для освітніх програм або ступенів, і яка має намір ввести в оману роботодавців, студентів або громадськість.

«Фабрика дипломів» (також відома як «фабрика ступенів») — це установа чи організація, яка не визнана національними компетентними органами чи організаціями як установа, акредитована або уповноважена законодавством будь-якої держави-члена присуджувати ступені чи кваліфікації, а також яка має на меті, шляхом спотворення інформації, видавати такі ступені або кваліфікації.

«Фабрика есе» (інакше відома як постачальник послуг з шахрайства за контрактом) — це організація або особа, яка зазвичай має веб-присутність, яка укладає контракти зі студентами або їхніми представниками на виконання, повністю або частково, одного або більше завдань (включаючи студентські роботи, такі як есе, проекти, дипломні роботи та дисертації) для фінансової вигоди, незалежно від того, чи є зміст плагіатом, що призводить до певної форми академічної неправомірної поведінки. Щоб уникнути сумнівів, фабрика есе не включає постачальників послуг приватного репетиторства, які законно діють у рамках національного законодавства чи правил.

«Банк есе» — це організація або особа, у яких або в якій студенти можуть придбати попередньо написані есе на теми, що стосуються їхнього навчання.

«Візова фабрика» — це установа чи організація (у будь-якій правовій формі), яка не визнається національними компетентними органами та не дозволена законодавством жодної держави-члена як заклад освіти і яка неправдиво представляє себе як таку з метою обійти імміграційне законодавство шляхом підтримки заявок на отримання віз чи інших дозволів, які дозволяють студентам залишатися, навчатися, працювати або отримувати доступ до державних коштів у даній державі-члені або в групі держав-членів (наприклад, Шенгенської зони) із загальною візовою схемою.

«Зацікавлені сторони в освіті» — це вчителі шкіл, викладачі вищих або інших форм післяшкільної освіти, учні та студенти на всіх рівнях освіти, батьки, опікуни або піклувальники учнів і студентів, роботодавці, керівники та менеджери в системі освіти та у всіх секторах освіти та навчання в контексті формального та/або неформального процесу навчання, представники конференцій керівників інституцій та подібних органів, відповідні державні службовці, представники профспілок, політичні лідери та представники більш широкого громадянського суспільства.

«Плагіат» означає використання робіт, ідей, вмісту, структур або зображень без належного зазначення чи підтвердження першоджерела, особливо якщо очікується оригінальність. Термін «плагіат» стосується ідей, змісту, структур або зображень, про які йдеться.

«Кваліфікації» включає всі форми сертифікатів, виданих компетентним органом, що засвідчують успішне завершення освітньої програми, включаючи сертифікати, видані постачальниками послуг, професійними організаціями та організаціями з працевлаштування та асоціаціями. Цей термін охоплює нові форми сертифікації, які можуть бути розроблені в майбутньому.

Оскільки технології постійно розвиваються, перелік термінів і визначень, що стосуються шахрайства в освіті, не є вичерпним і його слід регулярно переглядати.

3. Підвищення обізнаності та інформування

Держави-члени повинні забезпечити послідовне просування принципів ETINED усіма закладами освіти та всіма зацікавленими сторонами освіти, а також щоб системи освіти встановлювали однакові стандарти якості та етики для всіх закладів, незалежно від їх формального статусу в національних системах освіти. Це має бути досягнуто шляхом вжиття відповідних заходів для надання інформації та підвищення обізнаності про запобігання шахрайству в освіті та, шляхом поєднання, в теорії та на практиці, забезпечення якості та інших відповідних регуляторних механізмів, для сприяння етиці, прозорості та доброчесності в освіті усіх рівнів відповідно до національного законодавства.

Держави-члени повинні надати вказівки щодо того, як запобігти шахрайству в освіті та сприяти дотриманню етики, прозорості та доброчесності в освіті всім освітнім установам, учням і студентам та їхнім представникам на всіх рівнях, а також професійним організаціям та іншим зацікавленим сторонам в освіті.

4. Навчання

Держави-члени повинні вжити відповідних заходів для забезпечення належного навчання на безперервній основі щодо запобігання шахрайству в освіті та розвитку етики, прозорості та доброчесності для всіх спеціалістів у сферах освіти, працевлаштування та зайнятості.

5. Плагіат і використання плагіату документів і контенту

Щоб протидіяти плагіату та використанню плагіату, учні, студенти, дослідники і співробітники навчальних закладів повинні підтримувати розвиток відповідних навичок критичного мислення, академічного письма та досліджень відповідно до різних етапів навчання в системах освіти кожної держави-члена, таким чином забезпечуючи обізнаність і посилюючи захист від шахрайства в освіті. Усі навчальні плани, незалежно від того, передбачені законом чи ні, повинні робити сильний акцент формуванню впевненості учнів у своїх академічних здібностях і запобіганню діяльності, яка є шахрайством у сфері освіти.

Держави-члени повинні вживати заходів у межах своїх національних законодавчих рамок, щоб забезпечити, наскільки це розумно можливо, заборону та викорінення освітніми установами через їхні внутрішні правила шахрайства в освіті шляхом плагіату та зловживання плагіатом, фальсифікованими або неперевіреними матеріалами під час призначення та процедури просування по службі академічного персоналу, викладачів та інших освітніх працівників.

Держави-члени повинні вжити заходів на національному чи інституційному рівнях, щоб запровадити та розробити технічні рішення для виявлення шахрайства в освіті, у тому числі з огляду на збільшення можливостей онлайн-навчання та оцінювання.

6. Реклама та просування шахрайства в освіті

Держави-члени повинні, відповідно до національного законодавства, вжити заходів для заборони реклами та просування шахрайських освітніх послуг, як у друкованій формі, так і через онлайн-ЗМІ, у тому числі через соціальні мережі та Інтернет.

7. Правова база, закони та практика

Держави-члени повинні вжити всіх необхідних і відповідних заходів для використання існуючого законодавства, інструкцій або практики для викорінення шахрайства в освіті та діяльності шахрайських постачальників освітніх послуг. Вони також повинні розглянути можливість запровадження нового законодавства чи політичних заходів, де це необхідно, і заохочувати всі заклади освіти приймати нормативні акти, які відповідають цій меті. Роблячи це, держави-члени та освітні чи навчальні організації повинні вживати належних заходів для захисту прав учнів, студентів, дослідників і персоналу.

8. Кодекси етики

Держави-члени та заклади освіти через національне законодавство та/або інституційні правила повинні встановити чіткі етичні кодекси, засновані на принципах ETINED, які регулюють усі аспекти освіти, на які впливає шахрайство в освіті, включаючи регулювання, управління та людські ресурси. Законодавство чи нормативні акти мають забезпечувати справедливий процес дотримання кодексів етики.

9. Термінологія освіти

Щоб викоринити всі форми спотворення шахрайськими постачальниками освітніх послуг, держави-члени повинні вжити будь-яких необхідних заходів відповідно до їхньої національної законодавчої бази, щоб забезпечити ефективний захист усієї відповідної термінології та перекладів цієї термінології від неправильного використання та спотворення у своїй системі освіти, звертаючи особливу увагу на інституційні та академічні звання та номенклатуру ступенів і кваліфікацій.

Держави-члени повинні реєструвати, періодично оновлювати та надавати у загальнодоступному форматі відповідні дані та інформацію про заклади, які визнані або акредитовані як постачальники освіти в їхніх системах освіти. Крім того, держави-члени повинні опублікувати у своєму національному законодавстві точну та достовірну інформацію про визнання ступенів і кваліфікацій, включаючи, де це можливо застосувати, ступені з визнанням державою та/або інституційним статусом.

10. Охорона здоров'я, безпека та виховання майбутніх поколінь

Держави-члени повинні вжити всіх належних заходів для захисту суспільства від шахрайства в освіті шляхом забезпечення автентичності та цілісності академічної та/або професійної кваліфікації та освітніх документів, які мають прямий чи опосередкований вплив на здоров'я, безпеку та фізичне, психічне та соціально-економічне благополуччя нинішніх і майбутніх поколінь.

11. Викривачі

Держави-члени та заклади освіти повинні забезпечити свободу порушувати питання, пов'язані з шахрайством в освіті та академічною доброчесністю, забезпечивши справедливий процес для цього, на додаток до захисту, передбаченого відповідним національним законодавством для викривачів. Вони також повинні забезпечити справедливий і неупереджений процес для осіб і організацій, звинувачених у шахрайстві в освіті.

12. Використання цифрових рішень

Держави-члени повинні вжити всіх необхідних заходів для забезпечення доступності і цілісності даних, що стосуються студентів, кваліфікацій і ступенів за допомогою цифрових рішень, які відповідають законам про конфіденційність, включаючи безпечні цифрові записи для використання студентами та безпечний обмін документами. Там, де це технічно можливо, вони також повинні надавати послуги з перевірки автентичності дипломів і професійних сертифікатів, які є простими, доступними та багатомовними.

Держави-члени повинні вивчити потенціал існуючих цифрових інструментів і, де це можливо, запровадити нові технології з метою викоринення всіх форм шахрайства в освіті та діяльності шахрайських постачальників освітніх послуг.

13. Дослідження

Держави-члени повинні сприяти та заохочувати дослідження шахрайства в освіті з метою вивчення його причин і наслідків, а також ефективності заходів, вжитих для запобігання та/або усунення цього, і співпрацювати з окремими особами, організаціями та державами-членами, які проводять міжнародні дослідження в цій сфері.

14. Міжнародне співробітництво

Держави-члени повинні співпрацювати у боротьбі з шахрайством в освіті та судовому переслідуванні правопорушень, або стосовно будь-яких інших форм правового захисту, щоб будь-яка організація чи установа, яка повністю або частково здійснює свій бізнес у державі-члені, могла переслідуватись у судовому порядку або бути іншим чином притягнута до відповідальності за надання послуг, пов'язаних із шахрайством в освіті; це стосується навіть тих випадків, коли надання або контракт на такі послуги відбувається повністю за межами відповідної держави-члена, і очікується, що вигода або перевага, передбачена організацією або установою, буде отримана в іншому місці.

Крім того, держави-члени повинні співпрацювати із зусиллями міжнародної спільноти, спрямованими на припинення діяльності шахрайських постачальників освітніх послуг, що діють в межах і за межами їхніх кордонів, включаючи ту діяльність, яка доступна через Інтернет або здійснюється іншими засобами на їхній території, але походить з інших місць. Цієї мети має бути досягнуто через процес моніторингу національної та транснаціональної діяльності, обмін інформацією та співпрацю, включаючи застосування права через правоохоронні органи та установи. Держави-члени погоджуються взяти на себе зобов'язання щодо обміну інформацією через існуючі міжнародні рамки.

15. Збір даних

Для стимулювання та підтримки міжнародного співробітництва щодо запобігання шахрайству в освіті та можливості звітувати та порівнювати дослідження, держави-члени повинні сприяти та заохочувати систематичний збір статистичних даних про діяльність шахрайських постачальників освітніх послуг в узгодженому форматі, який буде надано Радою Європи.

16. Моніторинг

Держави-члени повинні створити систему моніторингу шахрайства в освіті та діяльності шахрайських постачальників освітніх послуг. Це має включати звітування закладів освіти та інших зацікавлених сторін у сфері освіти призначеному агентству із забезпечення якості, інституції омбудсмена чи іншому центральному органу, створеному відповідно до національного законодавства, з особливим акцентом на роль офісів ENIC/NARIC (Європейська мережа інформаційних центрів у Європейському регіоні/Національні інформаційні центри академічного визнання в Європейському Союзі) в кожній державі-члені та їхні мережі, а також Комітету Лісабонської конвенції про визнання.

17. Оцінювання та перегляд

Держави-члени повинні регулярно оцінювати стратегії та політики, які вони прийняли відповідно до цієї Рекомендації, та адаптувати їх відповідно до потреб. Держави-члени повинні ділитися результатами цих оцінок у рамках Платформи ETINED. За потреби вони можуть звернутися за допомогою до Ради Європи та Платформи ETINED.